

Poesihörnan

Med start i detta nummer av Folkhögskoleveteranen kommer vi framöver att presentera en och annan dikt och berätta lite om författaren. Det är **Jörgen Håkansson** som står för urval och presentationer.
Urban Lundin

Jag valde **Stig Dagerman** med denna som jag tycker aktuella text från 1953.
Jörgen Håkansson

Flykten valde oss

**Fågeln väljer flykten. Vi valde den icke.
Flykten valde oss. Därför är vi här.
Ni som ej blev valda – men ändå frihet äger,
hjälp oss att bära den tunga flykt vi bär!**

**Bojan väljer foten. Vi valde att vandra.
Natten var barmhärtig. Nu är vi här.
Ni är för många, kanske den frie trygga säger.
Kan vi bli för många som vet vad frihet är?**

**Ingen väljer nöden. Vi valde den icke.
Den valde oss på vägen. Nu är vi här.
Ni som ej blev valda! Vi vet vad frihet väger!
Hjälp oss att bära den frihet som vi bär!**

Om dikten och författaren

Det känns kanske märkligt att den här texten kom till för mer än 62 år sedan, av den då ännu inte 30-åriga Stig Dagerman. Den är en av hans omkring 1350 dagsverser, som han författade under sitt korta liv. De första verserna skrev han hösten 1943 under signaturen Qroll och den sista lämnade han in på tidningen Arbetarens redaktion dagen före självmordet 1954. Ett urval av dessa hans "Dagsedlar" gavs ut i bokform första gången i december 1954. "Flykten valde oss" publicerades 21 april 1953. Den har en skrämmande aktualitet idag när EU:s länder stänger sina gränser och främlingsfientliga stämningar breder ut sig runt om i vår världsdal, samtidigt som flyktingskaror i allt tätare led sökt sig hit och i de nationella parlamenten vinner invandrarkritiska partier allt mera terräng. Det är en ödets ironi att hans initialer SD är desamma som förkortningen av riksdagens tredje största parti. Dagerman föddes 5 oktober 1923 i Älvkarleby och tog sitt liv 5 november 1954 i Enebyberg, 31 år ung. Han producerade sig i många genrer som romaner, noveller, dramatik, poesi, dagsverser och filmmanus.

Redan som 18-åring fick Stig Dagerman kontakt med den syndikalistiska rörelsen genom ett sommarvikariat som journalist på tidningen Arbetaren. Även sedan han övergått till författarskapet fortsätter han att medverka

i denna tidning främst genom sina nidvisor och dagsedlar. En av den tidens kritiker Daniel Hjorth på SDS menar att "förebilderna för hans skrivande tycks vara Ferlin och Gullberg men de har silats genom många dukar. Hans inställning är kritisk, han raljerar mer än han berättar och han klämmer till så det känns som en riktig dagsedel mot representanter för falka ambitioner. Under de första åren är det givetvis kriget som oftast får levereras ämne, han skriver djupt om flyktingar, det var ett problem som Stig Dagerman engagerade sig nära i. Han hade en humanitetslidelse som aldrig slocknade..."

Man kan säga att Stig Dagerman som författare mer än någon annan förkroppsligade det litterära fyrtioalet med sitt liv och sin död. Merparten av hans betydande verk tillkommer under andra hälften av decenniet med debutromanen Ormen 1945, De dömdas ö 1946, novellsamlingen Nattens lekar samma år. Han geniförklarades av många av sin samtids litteraturkännare. Hösten 1946 gör han en insiktsfull och medkännande repotageserie för Expressen från ruinernas Tyskland ett år efter krigsslutet. Våren 1947 utkommer denna serie i bokform "Tysk höst". Detta år hade han också stor framgång inom dramatiken med Den dödsdömde och Skuggan av Mart. Den först nämnda pjäsen sattes upp på Dramaten i Alf Sjöbergs regi. Kritikerframgångarna fortsätter 1948 med Bränt barn och Bröllopsbesvär 1949 (också filmad).

Dagermans korta och intensiva författarliv har blivit något av en symbol för den unga svenska litteratur som växte fram i världskrigets skugga. Redan med de två första romanerna, där ångesten och skräcken skildras i drömligt allegoriska bilder, hälsades han som den unga prosans förnyare, men han visade sig sedermera också behärska en mera realistisk-psykologisk teknik (Litteraturhandboken – Forum).

Stig Dagermansällskapet bildades 1987. Sällskapet delar varje år sedan 1996, i samarbete med Älvkarleby kommun, ut Stig Dagermanpriset vid en ceremoni på Laxön i Älvkarleby. 2015 års pris går till regissören och professorn m.m. Susanne Osten "för sitt epokgörande arbete där barnteatern är en konststart i egen rätt".

Själv har Stig Dagerman sagt: Man börjar dikta tidigt. Som barn är man alltid diktare. Sen blir man avvand, i de flesta fall. Så konsten att bli diktare är att inte låta livet eller människorna eller pengarna vänja en av med det, bland annat.